

KÄREST PITÄEN -
HANKE

LOPPU-
RAPORTTI

Lyyli Tuomolan Säätiö

Sisällysluettelo

Kärest pitäen.....	3
1. Toteuttajan nimi	3
2. Hankkeen tiedot	3
3. Yhteenveto hankkeesta:	3
4. Raportti.....	4
Käsityöaiheinen luentosarja:	4
Järjestetyt muistelupiirit aiheineen:.....	5
b. hankkeen tavoitteet	5
Haastattelut	5
Matkailutuote.....	6
Hankkeen nettisivut.....	6
4.2 Toteutus.....	6
b. aikataulu	7
c. resurssit.....	7
d. toteutuksen organisaatio	7
e. kustannukset ja rahoitus	7
f. raportointi ja seuranta	7
g. toteutusolelutukset ja riskit.....	8
4.3 Yhteistyökumppanit	8
4.4 Tulokset ja vaikutukset	8
5. Esitykset jatkotoimenpiteiksi.....	8
6. Allekirjoittajat ja päiväys	9

Kärest pitäen – Hanke paikallisen käsityökulttuurin tallentamiseksi ja elvyttämiseksi 2017-2018

1. Toteuttajan nimi Lyyli Tuomolan Säätiö

2. Hankkeen tiedot
 - a. **Hankkeen nimi:** Kärest pitäen – Hanke paikallisen käsityökulttuurin tallentamiseksi ja elvyttämiseksi 2017-2018
 - b. **Hankenumero:** 41579
 - c. **Ohjelma:** Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelma 2014 – 2020
 - d. **Ohjelman toimenpide** 7.6. Kulttuuri- ja luonnonperintö
 - e. **Ohjelman alatoimenpide** Kulttuuri ja luonnonperintö, kehittäminen
 - f. **Leader-ryhmä** Varsin Hyvä ry
 - g. **Hankkeen toteutusalue:** Paimio

Yhteenveto hankkeesta:

Käsityö museo Miilan perustehtävänä on paikallisen arjen käsityön tallentaminen ja välittäminen. Museon taustalla olevan Tuomolan perheen juuret ovatkin vahvasti Varsinais-Suomessa. Perhe asui Halikossa, mutta isän, August Tuomolan, suku on Paimion Husosta ja äidin, Elsa Mäkitalon, suku Paimion Iso-Heikoisista. Aiempia sukupolvia asui Paimion lisäksi lähikunnissa kuten Sauvossa ja Marttilassa. Suvussa arvostettiin kädentaitoja. Lyyli Tuomolan kiinnostus käsityöperinteen säilyttämiseen oli lähtösyyksinä myös Kärest pitäen –hankkeelle.

3. Kärest pitäen oli hanke paikallisen käsityökulttuurin tallentamiseksi ja elvyttämiseksi Paimiossa ja lähikunnissa. Hankkeen yhtenä päätavoitteena oli saada talteen, elvyttää ja välittää edelleen vanhoja arjen kädentaitoja mahdollisimman monipuolisesti. Hankkeessa tallennettiin vanhoja, perinteisiä menetelmiä ja tekniikoita, merkityksiä ja tekemisen tapoja sekä yhdistettiin ne osaksi nykypäivän käsityötä. Hankkeen aikana toteutettiin perinnekäsityökurssija, muistelupiirejä, käsityöaiheisia luentoja sekä toteutettiin Kärest pitäen –kirja.

4. Raportti

4.1 Hankeen tavoitteet

a. ylempien tason tavoitteet, joiden osa hanke on

Tavoite hankehakemuksessa: Hanke lisää kehittämisohjelman tavoitteiden mukaisesti maaseudun viihtyvyyttä ja parantaa alueen palveluja mm. uusien tapahtumienmuodossa, lisäksi hanke lisää alueen koulutustarjontaa ja harrastusmahdollisuuksia. Hanke lisää vaikutusalueensa yhteisöllisyyttä ja osallistaa asukkaita mm. yhteisten tapaamisten ja työnäytösten suunnittelussa ja toteutuksessa. Paikallisen kulttuurin tuntemus, arvostus ja näkyvyys lisääntyvät hankkeessa huomattavasti. Pieneltä osin hanke toteuttaa myös kestävä kehityksen periaatteita mm. käsityön perinteeseen kuuluu materiaalien kierrätys ja uusiokäyttö sekä hankkeessa myös ideoiden kierrätys.

Hankkeen tavoitteita toteutettiin lisäämällä paikallista koulutustarjontaa ja harrastusmahdollisuuksia. Koko hankkeen ajan järjestettiin kaikille avoimia ja maksuttomia työpajoja sekä käsityöaiheisen luentosarjan. Varsinkin työpajoissa kierrätettiin osallistujien kesken paljon myös ideoita. Työpajoihin (16h) osallistui 47 henkilöä. Samoin luentojen jälkeen luennoitsijan kanssa jäi paljon kuulijoita jakamaan kokemuksia, ohjeita ja muita vinkkejä keskenään. Luentoihin(5 kpl) osallistui hankkeen aikana 364 kuulijaa

Työpajat 2017 – 2018

27.8.2017 Makramee-solmuilun -työpaja (2h)

28.8. 2018 Tuohisormus –työpaja (2h)

10.9.-9.10.2018 Kirjonta -kurssi (yht. 12h)

Käsityöaiheinen luentosarja

Luentojen aiheet ovat käsitelleet käsitöitä ja niiden vaikutuksia eri näkökulmista.

26.9.2017 Taitoa tuhannen vuoden takaa -luento – arkeologi Jaana Riikosen luento

30.1.2018 Ryijystä räsymattoon –luento, tietokirjailija Helena Honka-Hallila

17.4. 2018 Kaunis kierrätys design –luento, trashonisti Outi Les Pyy

25.9.2018 Sota-ajan puhdetyöt –luento, tutkija-tohtori Olli Kleemola

13.11.2018 Kalkiton kalkkimaali ja muita perinnemaaleja –luento, arkkitehti Panu Kaila

Honka-Hallilan luenton jälkeen kuulijoita pohtimassa seinävaatteen historiaa.

Hankkeen koju Jokipuistotapahtumassa 26.8.2017

Paikallisia asukkaita saatiin mukaan hankkeen suunnitteluun ja toteutukseen osallistumalla aktiivisesti muiden järjestämiin tapahtumiin mm. **Suomi 100 –tapahtumaan Paimion Jokipuistossa** (26.8.), jossa hankekojulla vierailleet saivat hanketiedon lisäksi askarrella lehtiruusun.

Hankekoordinaattori vieraili myös **esittelemässä hanketta paikallisten yhdistysten kokoontumisissa**: Paimion Marttayhdistyksen hallituksen kokouksessa (22.8.17), Eläkeliiton Paimion yhdistyksen kokouksessa (18.9.17), Paimion Eläkkeensaajien kokouksessa (19.9.17), Paimion Perinneyhdistyksen sukututkimuskerhossa (20.11.17.) sekä SPR:n Paimion omaishoitajille (30.11.2018).

Perimätietoaineiston keräämiseksi sekä paikkakuntalaisten aktivoimiseksi hanke järjesti kaikille avoimia Muistelupiirejä. Näihin erityisesti ikäihmisille suunnattuihin muisteluhetkiin

saattoi tulla muistelemaan ja kuulemaan muiden muistoja menneistä ajoista ja käsitöistä. Muistelupiireihin osallistui 26 henkilöä henkilö ja se löysi oman pienen, mutta aktiivisen kantaporukkinsa nopeasti. Näissä muistelupiireissä tallennettiin monta ainutlaatuista paikallista muistoa ja saatiin hyviä vinkkejä haastateltavista.

Järjestetyt muistelupiirit aiheineen

30.10. 2017 Muistelupiiri kirjastossa, aiheena ensimmäinen käsityöni

28.11.2017 Muistelupiiri kirjastossa, aiheena lempikäsityöni

27.2.2018 Muistelupiiri museolla: käsityöyritykset

24.4. 2018. Muistelupiiri museolla: pula-ajan käsityöt

18.10.2018 Muistelupiiri Paltanpuiston palvelutalossa: käsityökurssit

Muistelupiireissä myös opetettiin eri tekniikoista

Muita tapahtumia, joita hankkeessa toteutettiin oli mm. 30.11.2018 Muistelukorin julkistamistilaisuus ja 11.12. pidetty Kärest pitäen –kirjan kirjanjulkistamistilaisuus.

b. Hankkeen tavoitteet

Tavoitteet hankehakemuksessa: Hankkeen yhtenä päätavoitteista on saada talteen, elvyttää ja välittää edelleen vanhoja arjen kädentaitoja mahdollisimman monipuolisesti. Lisäksi hankkeen tavoitteena on järjestää tietoa kokoavia ja jakavia tapahtumia sekä jakaa tietoa sekä sähköisesti että painetun aineiston avulla. Tavoitteena on myös hankkeen aikana kerätyn tiedon ja aineiston pohjalta luoda ohjeet uuden matkailutuotteen esim. muisto Paimiosta, jossa yhdistyy vanha perinne ja uudet (kierrätys)materiaalit ja/tai tavat toteuttaa tuote/palvelu. Tuote olisi kaikkien vapaasti hyödynnettävissä Paimio-tietoisuuden ja Positiivisen Paimio-imagon luomiseksi ja edelleen kehitettäväksi.

Mattojuhlat päiväkotilasten kanssa.

Haastattelut

Hankkeen päätavoitteen saavuttamiseksi on kartoitettu vanhojen työtapojen taitajia. Hankkeen aikana toteutettiin käsityötaitajien ja –ammattilaisten haastatteluja, sähköisessä muodossa n.7,5 tuntia sekä kolme n. tunnin kestänyttä haastattelua vain kirjoitettuna, koska haastateltavat eivät halunneet tallennusta. Lisäksi tehtiin pari noin tunnin mittaista ryhmähaastattelua, joissa läsnä yht. 10 henkilöä. Lisäksi video- ja valokuvamateriaalina on tallennettu vanhoja työtapoja eri tapahtumissa ja työnäytösten yhteydessä runsaasti. Kuvallisesti dokumentoitiin tuohen kerääminen ja käsittely sekä tuohisormuksen valmistaminen, vihdan tekeminen, karstaus ja langan kehrääminen sekä kaarnaveneen valmistus. Samoin matonkutominen ja valmiin maton kunniaksi järjestetyt mattojuhlat päiväkodissa, on dokumentoitu. Kaiken kaikkiaan tallennettuja valokuvia työtavoista on n. 200 kappaletta sekä esinekuvia 60 kappaletta.

Haastatellut henkilöt:

Aalto, Liisa

Haapanen, Aila

Järvelä, Martta

Kaistila, Tauno
 Kuusvuori, Sylvi
 Mikkonen, Raili
 Mäkinen, Jouko
 Mäkinen, Terhi
 Suomi, Helinä
 Salminen, Maire
 Salminen, Uolevi
 Sistonen, Tuula
 Tammi, Kaarina
 + yksi haastateltava ei halua nimeään mainittavan
 julkaisujen yhteydessä.

Vihdantekoa Paltanpuistossa.

Matkailutuote

Matkailutuotteen suunnittelua aloitettiin yhdessä Paimion elinkeinojohtaja Mika Ingin ja Paimion Yrittäjien sekä käsityöyrittäjien kanssa. Käsityöyrittäjien kanssa yritettiin saada yhteistä tapaamisaikaa, mutta sen toteutuminen osoittautui odotettua hankalammaksi, eikä yrittäjillä ollut suurta kiinnostusta kehittää yhteistä, jaettavaa materiaalia. Hankkeen tallentaman perimätiedon innoittamana hankekoordinaattori kehitti kuitenkin kolme aiheaihiota, joiden ympärille on helppo tuottaa esim. matkailutuotteita. Hankkeen julkaisussa julkaistiin Faarpyölin lidan sukkaohje, samoin postikortissa ja hanke tuotti värityskuva postikortteja perinteisistä kirjontakuviosta.

Kärest pitäen –kirja

Kärest pitäen – Paimiolaista kädentaitojen historiaa: arkista aherrusta ja joutohetkien huvia –kirja
 Hankkeen aikana valmistui 100 sivuinen painettu julkaisu, johon aineistoa on kerätty ja tuotettiin koko hankkeen ajan. **Kärest pitäen – Paimiolaista kädentaitojen historiaa: arkista aherrusta ja joutohetkien huvia** julkaistiin hankkeen päätösjuhlassa 11.12.2018. Kirjaan on koottu haastattelujen sekä arkistoaineiston pohjalta kattava kuvaus 1900-luvun alkuvuosikymmenten käsityön merkityksestä varsinaissuomalaisessa arjessa.

Hankkeen nettisivut

Hankkeen luotiin omat nettisivut osoitteeseen www.karestpitaen.wordpress.com. Sivut avautuivat 26.8.2017. Sivut luotiin ilmais pohjalle ja niiden sivupohja, sisällöntuotto sekä päivitykset on tehty omana työnä. Sivuja päivitettiin säännöllisesti koko hankkeen ajan ja ne jäivät olemaan hankkeen jälkeenkin. Sivuille päivitetään hankkeen tuottamaa aineistoa myös hankkeen jälkeen. Omia sosiaalisen median kanavia hankkeelle ei luotu, vaan hanke käytti Lyyli Tuomolan Säätiön eli Käsityö museo Miilan somekanavia Facebookissa ja Instagramissa.

4.2 Toteutus

a. toimenpiteet

Hanke toteutti kaikkia suunniteltuja toimenpiteitä. Pääpaino oli kaikille avoimissa tapahtumissa sekä perinnetiedon keräämisessä ja julkaisussa. Lisäksi toteutettiin mm. mattojuhlat, jotka syntyivät yhteistyökumppaneiden kanssa suunniteltaessa hankkeen aikana.

Hankkeen tapahtumia kursseja toteutettiin yhteistyössä Paimion opiston, Paimion kulttuuripalveluiden sekä Paimio kirjaston kanssa. Vierailuja ja pienempimuotoista yhteistyötä tehtiin paikallisten käsityö-, eläkeläis- ja kotiseutuyhdistysten kanssa sekä vanhainkodin, palvelutalon ja päiväkodin kanssa.

b. aikataulu

Hanke pysyi oleellisilta osin aikataulussa ja kaikki suunnitellut tapahtumat ja toimenpiteet toteutettiin aikataulussa.

c. resurssit

Hankkeelle palkattiin osa-aikaiset työntekijät. Hanketyöntekijän ja -päällikön tukena olivat aktiivisesti toimineet säätiön hallitus sekä käsityöryittäjien edustajat Aleks Viirilä ja Salla Axelin, joiden kanssa on hankkeesta keskusteltu ja työntekijät ovat saaneet tukea ideoihinsa kahdenvälisissä keskusteluissa sekä puhelimitse. Lisäksi talkoilla toteutettiin mm. työpajoja.

d. toteutuksen organisaatio

Heti hankkeen alettua 1.3. aloitti Lyyli Tuomolan Säätiön museosuunnittelija, FM Laura Lankinen osa-aikaisena (14%) hankepäällikkönä. Hänen tehtäviinsä kuuluivat:

Hankekoordinaattorin työnohjaus, Hankkeen aikataulutus, Maksatushakemusten tekeminen, Yhteyshenkilönä toiminen taloushallintoon sekä säätiön johtoon, Hanketapahtuminen toteuttamisessa avustaminen, Hankkeessa tuotettujen julkaisujen ja esitteiden (painettu ja/tai sähköinen) työstäminen, Hankkeen sisäinen ja ulkoinen tiedottaminen yhteistyössä hankekoordinaattorin kanssa, Hankeraportointi yhteistyössä hankekoordinaattorin kanssa sekä muut hankkeen vaatimat työtehtävät.

Hankekoordinaattorin tehtävä täytettiin avoimen haun kautta. Tehtävä oli avoimena TE-toimiston mol.fi-palvelussa 2 viikkoa, 24.3.-10.4.2017 välisen ajan. Hakemuksia tuli määräraikaan mennessä 29 ja 1 hakuajan umpeutumisen jälkeen. Haastatteluihin kutsuttiin 5 henkilöä. 1.6.2017 aloitti osa-aikainen (50%) hankekoordinaattori, artesaani, FM Satu Rantala.

Hankekoordinaattorin työtehtävät: Haastattelujen ja muisteluhetkien toteuttaminen, Haastatteluaineiston litterointi, Muun hankkeessa tuotetun ja käytetyn materiaalin arkistointi, Hankkeeseen liittyvien tapahtumien järjestäminen, Hankkeessa tuotettujen julkaisujen ja esitteiden (painettu ja/tai sähköinen) työstäminen ja taitto, Hankkeen sisäinen ja ulkoinen tiedottaminen yhteistyössä hankepäällikön kanssa, Hankeraportointi yhteistyössä hankepäällikön kanssa sekä muut työnantajan määräämät tehtävät hankkeen toteuttamiseksi.

Hankkeen toteutuksessa mukana oli aktiivinen joukko talkootyöläisiä. Talkoilla kontaktoitiin käsityöalantaitajia, kerättiin aineistoa sekä saatiin arvokasta käsityöalan sekä videoinnin ja valokuvaamisen osaamista. Paimion kamerakerho toteutti suuren osan ammattimaisesti toteutetusta yhteistyöstä kirjan kuvituksen kanssa.

Ostopalveluna hankkeelle tuotettiin painotuotteiden painatus sekä kirjan taitto. Ostopalveluiden tuottajat valittiin hintavertailun ja tarjousten perusteella. Painotuotteet ostettiin kaarinalaiselta Lightpress Oy:lta ja taittotyö paimiolaiselta Tmi Johanna Marttilalta. Koulutusten opetus sekä luentopalvelut ostettiin Paimion opistolta.

e. kustannukset ja rahoitus

Hankkeen kokonaismenoista suurin osa on henkilöstökuluja. Muut kulut ovat koulutuksiin ja tapahtumiin liittyviä kuluja. Hankkeen kokonaiskulut olivat 43 750 euroa.

f. raportointi ja seuranta

Työntekijät pitivät ajantasaista tapahtumaraportointia, johon on merkitty tapahtumat ja osallistujat sekä

Kaarina Tammi opettaa tuohisormuksen tekoa museolla.

päiväkohtaista työajanseurantaa. Lisäksi hankepäällikkö ja –koordinaattori suunnittelivat säännöllisissä palavereissa hankkeen etenemistä ja seurasivat, että suunnitellussa aikataulussa pysyttiin.

Hankepäällikkö seurasi säännöllisesti hankkeen menoja. Työntekijät raportoivat tarvittaessa Säätiön toiminnanjohtajaa ja säätiöhallituksen kokouksissa annettiin sanallinen raportti hankkeen tavoitteellisesta ja taloudellisesta toteutumisesta. Säätiöhallitus kokoontui hankkeen aikana kymmenen kertaa.

g. toteutusolehdut ja riskit

Hanke toteutui suunnitellusti ja valmiita tuotoksia oli jopa suunniteltua enemmän.

Suurimmat riskit liittyivät lähdeaineiston niukkuuteen ja tavoitettavissa olevan muistitiedon määrään. Samoin haastateltavien ja tapahtumiin osallistuvien määrää oli vaikea ennakoida. Hankkeen päättyessä voidaan todeta, että hanke tavoitti hyvin yleisöä ja lähdeaineistoakin löydettiin riittävästi mm. jo arkistonkätköihin unohtunut tiedonkeruuaineisto Paimiosta 1960-luvulta. Haastatteluja taltioitiin runsaasti. Aineiston pääpaino on yhä kuitenkin perinteisissä naisten käsitöissä, mutta ns. miesten kädentaitojakin on saatiin jonkin verran dokumentoitua. Tapahtumiin osallistui odotettua enemmän osallistujia.

4.3 Yhteistyökumppanit

Yhteistyökumppaneita hankkeessa olivat Paimion kaupungin kulttuuripalvelut, Paimion opisto, Paimion kirjasto, Paltanpuiston palvelutalo, alueen eläkeläis- ja kotiseutujärjestöt sekä käsityöalan toimijat. Kaikkien yhteiskumppaneiden kanssa vastaanotto oli positiivista ja kannustavaa.

4.4 Tulokset ja vaikutukset

Hankkeessa tavoitettiin suunnitellut tulokset. Tapahtumia toteutettu senioriväestölle mm. muistelupiirejä, ja kaikenikäisiä tavoitettiin käsityöaiheisilla kurseilla ja luennoilla. Suunnittelun lisäksi hankkeessa toteutettiin mm. lasten kanssa mattojuhlat ja tuotettiin matkailutuotteita. Lisäksi tehtiin perinteisten työtapojen säilyttämiseksi ja elvyttämiseksi käsityötaitajien paljon laadukkaita haastatteluja sekä videoiteja. Aineistoa on vielä rajatusti vapaasti verkossa hyödynnettävissä, mutta sitä julkaistaan koko ajan lisää. Hankkeen nettisivuilla koordinaattori julkaisi säännöllisesti aineistoa kerätystä aineistosta sekä tapahtumista.

Hankkeella oli laaja paikallista tapahtumatarjontaa piristävä vaikutus ja väestöä on tavoitettu hyvin. Yhteensä hanke on vaikuttanut suoraan ainakin **673** ??? henkilöön.

5. Esitykset jatkotoimenpiteiksi

Hankkeen aikana tehty työ käsityökulttuurin elvyttämiseksi saa jatkoa myös hankkeen päättymisen jälkeen. Syksyllä 2017 järjestetty kirjontakurssi sai jatkoa jo hankkeen aikana, kun Paimion opisto otti kurssin myös osaksi normaalia opinto-ohjelmaansa (ei enää hankkeen kurssina). Samoin museon toimintaan otettaneen mukaan hankkeen jälkeenkin muistelupiirit palvelutalossa sekä muistelukorin lainaustoiminta Paimion kirjaston kautta. Hankkeen ja museon nettisivuilla ja Facebookissa jatketaan kerätyn aineiston julkaisemista. Hankkeen aikana kuvattuja käsityöperinteestä kertovia videoita tullaan ottamaan osaksi Paimion kulttuuripalveluiden peruskouluille suunnattua Kulttuuripolkua, jossa oppilaat tutustuvat paikalliseen kulttuuritarjontaan ja –perintöön. Merkittävä jatkumo on myös Käsityö museo Miilan tuleva uusi näyttely, jossa esitellään hankkeen tuloksia. Käsityön arkea ja juhlaa –näyttely avautuu yleisölle keväällä 2019.

Käsityöperinteen keräämiseen ja tallentamiseen oli alueella selkeä tarve ja työ jäi vielä kesken eli uudelle jatkohankkeellekin on tarve olemassa!

Haluamme kiittää kaikkia, jotka ovat antaneet haastatteluja ja avustaneet meitä kokoamaan aineistoa, tunnistamaan henkilöitä ja paikkoja, antaneet arvokasta palautetta kirjoitustyöstä, selittäneet termejä ja sanoja, antaneet rahoitusta. Teidän kaikkien avulla tämä hanke ja tämä kirja on ollut mahdollista toteuttaa.

6. Allekirjoittajat ja päiväys

Paimiossa 29.03.2019

Laura Lankinen, hankepäällikkö

Eira Alander,
Lyyli Tuomolan Säätiön hallituksen
puheenjohtaja